

Удосконалення технічної підготовки футболістів збірної команди України з вадами зору

Чхайло М. Б., Кравченко І. М., Гладов В. В.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Анотація. *Мета:* вивчення та вдосконалення методики технічної підготовки футболістів з вадами зору та її вплив на підвищення результатів змагальної діяльності спортсменів. **Матеріал і методи:** у дослідженні прийняли участь спортсмени збірної області та збірної України різної кваліфікації (кандидати в майстри спорту та майстри спорту), які були однорідні за віком (20–25 років), стажу зайняття (4–5 років). Проводилося педагогічне тестування, здійснювався аналіз змагальної діяльності, проводився аналіз даних спеціальної науково-методичної літератури, застосовувалися методи математичної статистики. **Результати:** визначено проблему, що за останні роки істотно збільшилась кількість осіб, які мають захворювання різних аналізаторів (зору й слуху). Однією з патологій, що найбільш часто зустрічається, є порушення зору. У дослідженій літературі не достатня кількість робіт, присвячених удосконаленню тренувального процесу футболістів з вадами зору, та відсутні дані щодо динаміки результатів на спортивних змаганнях міжнародних та всеукраїнських рівнів. Встановлено, що при тестуванні технічного елементу ведення м'яча по прямій на дистанції 30 м середнє значення результату становило 8,1 с до початку експерименту, а після його закінчення – 7,4 с. Згідно з отриманими результатами контрольного тестування щодо ведення м'яча з ударом по воротах, середнє значення результатів у групі становило до впровадження розробленої методики – 6,7 с. По закінченню експерименту результати статистично покращились – 8,0 с. Проаналізували результати виступу команди України на чемпіонаті світу 2017 року після застосування розробленої методики. У змаганнях брало участь 5 команд, команда України посіла 1 місце. **Висновки:** високі результати збірної команди України в змаганнях найвищого рангу вказує на ефективність застосування методики підготовки спортсменів з вадами зору.

Ключові слова: футбол, технічна підготовка, обмежені можливості, змагання.

Вступ. На сьогодні в усьому світі велика кількість уваги надається вирішенню актуальному питанню щодо повноцінної інтеграції людей з обмеженими можливостями у сучасне суспільство. У нашій країні одним з дієвих напрямів для досягнень цих цілей є залучення таких осіб до занять спортом. Широка мережа центрів компенсуючого типу, де здійснюється спортивна підготовка осіб з різними патологіями, задовольняються їхні потреби в спортивному удосконаленні, соціальній допомозі, корекції та підготовці до інтеграції в суспільство. Паралімпійські ігри, як одне з найбільш потужних засобів

соціальної і фізичної реабілітації та рекреації для таких осіб.

За останні роки істотно збільшилась кількість осіб, які мають захворювання різних аналізаторів (зору й слуху). Однією з патологій, що найбільш часто зустрічається, є порушення зору. За даними Полуляшенко Ю. М. (Полулященко, 2012) кожний другий житель України має будь-яке порушення органів зору. По відношенню до людей з патологією зору підвищення інтересу до залучення таких осіб до занять спортом відображається в тому, що у всіх обласних центрах нашої країни працюють ДЮСШ для інвалідів а також центри інваспорту. Так з метою координації та пропагування фізичної культури і спорту в усьому світі створена міжнародна асоціація спорту

сліпих (IBSA). В Україні для вирішення нагальних питань відкрито представництво даної асоціації – Спортивна федерація незрячих України.

Невпинно зростаючий рівень досягнень українських параолімпійців, а також напружена конкуренція на світовій арені ставлять питання про підвищення якості підготовки кваліфікованих спортсменів з вадами зору. Проблемами організації спортивного руху сліпих і слабозорих займається незначна кількість авторів. В основному роботи, що виконуються, пов'язані з науковими дослідженнями, що проводилися на дітях, а також на представниках таких видів спортивної діяльності, якою є легка атлетика і гімнастика. Недостатня кількість досліджень спрямована на розвиток спортивних ігор, куди включається і заняття футболом (футзалом).

До найбільш фундаментальних досліджень, присвяченим підготовці кваліфікованих футзалістів і їх найближчого резерву, варто віднести такі роботи (Коваленко, 2017; Полулященко, 2012; Панчук, & Левандовський, 2011), але у науковій та методичній літературі недостатньо даних, де би було чітко окреслено напрямки підготовки спортсменів з вадами зору.

Так, у дослідженій літературі не достатня кількість робіт, присвячених удосконаленню тренувального процесу футболістів з вадами зору, та відсутні дані щодо динаміки результатів на спортивних змаганнях міжнародних та всеукраїнських рівнів. За даними науковців (Коваленко, 2017) порушення зору вкрай негативно впливає на координацію рухів, здатність до диференціювання м'язових зусиль, а головне, людина, яка не отримує відповідного імпульсу від зорового рецептора, не може продовжити або виконати рух.

Актуальність роботи полягає в тому, що раціональне використання доступних для осіб з вадами зору спеціальних вправ та технічних дій, що застосовуються у футболі дозволяє значно поліпшити між м'язову і внутр. м'язову

координацію, забезпечити зміцнення опорно-рухового апарату і тим самим підвищити їх спортивну кваліфікацію. Відомо, що підготовки кваліфікованих спортсменів пара олімпійців є однією з найбільш актуальних у теорії та практиці фізичного виховання У зв'язку з цим удосконалення технічної підготовки спортсменів футболістів з вадами зору є актуальною проблемою, яка потребує вирішення.

Мета дослідження: вивчення та вдосконалення методики технічної підготовки футболістів з вадами зору та її вплив на підвищення результатів змагальної діяльності спортсменів.

Завдання дослідження:

1. Аналіз наукової та методичної літератури з проблеми дослідження;
2. Проаналізувати технічну підготовленість спортсменів з вадами зору, котрі займаються футболом;
3. Розробити методику вдосконалення технічної підготовленості футболістів з вадами зору та перевірити її вплив на результати членів збірної України на всеукраїнських та міжнародних стартах.

Матеріал і методи дослідження.

Педагогічний експеримент проводився на базі ННІФК м. Суми. У дослідженні прийняли участь спортсмени збірної області та збірної України різної кваліфікації (кандидати в майстри спорту та майстри спорту), які були однорідні за віком (20-25 років), стажу зайняття (4-5 років).

В даному дослідженні були застосовані наступні методи дослідження: методи теоретичного аналізу й узагальнення даних науково-методичної літератури та документальних матеріалів; педагогічне тестування, педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

Технічна підготовка – удосконалення технічної майстерності, подальше відпрацювання технічних прийомів, доведення їх виконання до високого ступеню автоматичності в жорстких умовах гри. Процес навчання та удосконалення техніко-тактичних дій у грі має індивідуальні особливості

Удосконалювання технічної підготовленості футболістів з вадами зору відбувалась за рахунок: застосування розробленої методики і засобів удосконалювання і розвитку індивідуальної майстерності футболістів; раціонального співвідношення командних, коаліційних та індивідуальних занять. Індивідуальна підготовка футболістів збірної команди області здійснювалась за рахунок: розвитку рухових здібностей (швидкісних, швидкісно-силових, координаційних і ін.) до необхідного рівня; удосконалювання ведучих технічних прийомів футболістів; розширення варіативності і надійності застосування тактико-технічних прийомів; виправлення недоліків у функціональній і техніко-тактичній підготовленості.

Підвищення рівня спеціальної працездатності футболістів з вадами зору під час занять за розробленою методикою відбувалось за рахунок: доцільного співвідношення засобів і методів тренувального впливу; оптимального співвідношення спрямованості тренувальних занять у циклах та мікроциклах спортивної підготовки; використання біологічних закономірностей між процесами стомлення і відновлення в ході реалізації навчально-тренувального процесу; певної спрямованості тренування з чіткою регламентацією кожного навчально-тренувального заняття; удосконалення системи комплексного контролю тренувальної і змагальної діяльності футболістів; поліпшення харчування футболістів; удосконалювання медико-біологічного забезпечення; застосування комплексу відновлювальних заходів.

В процесі тренування за експериментальною методикою передбачався постійний контроль і аналіз, а також оцінка індивідуальної техніко-тактичної підготовленості футболістів, коаліційних і командних тактичних дій у тренувальній та змагальній діяльності.

З метою підвищення технічної підготовки футболістів з вадами зору експериментальну методику було

розділено на три етапи. Поетапна система підготовки за даними Ніколаєнко В. В. (Ніколаєнко, 2013; 2014) створює сприятливі умови для поступового навчання. Завданням першого етапу удосконалення технічної майстерності футболістів було підвищення загальних і спеціальних рухових навичок, а саме високої координованості, спеціальних рухів, доведених до автоматизму. Завданням другого етапу удосконалення техніки володіння м'ячем у різних взаємопов'язаних із грою діях. Завдання третього етапу – закріплення гравцем ефективно та якісно застосовувати технічні прийоми в екстремальних умовах та дотримуватися цього на кожному занятті, дещо видозмінюючи тільки зміст.

Результати дослідження та їх обговорення. Приблизний зміст тижневого мікроциклу загально-підготовчого етапу експериментальної групи поданий в таблиці 1.

Під час проведення занять за розробленою методикою з групою висококваліфікованих футболістів з вадами зору рекомендована інтенсивність тренувального заняття, в якому вирішувались завдання удосконалювання технічної майстерності була наближена до максимальних зусиль у міру скорочення серії (ЧСС –170-190 уд/хв у процесі вправи).

Тривалість серій –14, 12, 10, 8, 6, 4 хв. Режим чергування серій – перерви для відпочинку до 5 хв. Кількість повторень серій – до 8.

Слід зазначити, що нормативні результати у виконанні цих тестів для футболістів з вадами зору не були відображені в науково-методичній літературі тому отримані результати доповнюють знання щодо контролю технічної підготовленості футболістів з вадами зору.

При тестуванні технічного елементу ведення м'яча по прямій на дистанції 30 м середнє значення результату становило 8,1 с до початку експерименту, а після його закінчення – 7,4 с.

Таблиця 1

Структура мікроциклу загально-підготовчого етапу для футболістів з вадами зору високої кваліфікації

День тижня	Заняття	Переважна спрямованість	Тривалість хв.	Навантаження
Понеділок	1-е	Розвиток швидкості та гнучкості: естафети, рухливі ігри з м'ячем. Удосконалення індивідуальної технічної майстерності: ведення зупинки передачі обведення та ігрові вправи. групові техніко-тактичні дії, ігрові вправи без обмеженої кількості торкань.	90	Мале
	2-е	Удосконалення техніко-тактичних дій в ігрових вправах без обмеження кількості торкань.	45	Середнє
Вівторок	1-е	Удосконалення технічної майстерності: удари по воротах ногою в русі. Розвиток фізичних якостей.	90	Середнє
	2-е	Розвиток швидкісно-силових здібностей: вправи вибухового характеру: стрибки; вправи з опором 4x3, 5x2.		Велике
Середа	1-е	Теоретичне заняття згідно з теоретичним планом	45	-
	2-е	Удосконалення техніко-тактичної майстерності. Удари по м'яч зупинки: Ігрові вправи 4x2, 4x4, 5x5 без воріт, на одні ворота, на двоє воріт. Індивідуальні техніко-тактичні дії	90	Середнє
Четверг	1-е	Удосконалення технічної майстерності в ускладнених умовах	90	Середнє
	2-е	Удосконалення техніко-тактичної майстерності у вправах найбільш наближених до гри. Розвиток загальної та спеціальної витривалості.	90	Велике
П'ятниця	1-е	Удосконалення технічної майстерності: ведення-удар-передача-зупинка-удар в ігрових вправах.	45	Середнє
	2-е	Комплексний розвиток рухових якостей (старту, прискорення, естафети, рухливі та спортивні ігри)	90	Середнє
Субота	1-е	Удосконалення техніко-тактичних навичок у контрольних та навчальних іграх	90	Велика
Неділя	1-е	Активний відпочинок та відновлювальні заходи.	-	-

Згідно з отриманими результатами контрольного тестування щодо ведення м'яча з ударом по воротах, середнє значення результатів у групі становило до впровадження розробленої методики – 6,7 с. По закінченню експерименту результати статистично покращились – 8,0 с.

Визначаючи результати тестування удар по м'ячу на дальність до експерименту виявлено низький рівень результатів, що пов'язано з особливістю осіб з обмеженими можливостями (кількість попадань з 10

спроб). Проте зіставлення отриманих у дослідженні даних до та після впровадження експериментальної методики, вони суттєво покращились на 3 м у зв'язку з відпрацюванням техніки ударів та розвитком силових здібностей спортсменів. Перед застосуванням розробленої методики підготовки футболістів використовували етапний контроль за рівнем розвитку технічної підготовки таблиця 2. з метою розробки відповідного плану підготовки спортсменів.

Таблиця 2

Показники контрольних вправ для оцінки технічної підготовленості футболістів з вадами зору

№ п/п	Тестове завдання	До педагогічного експерименту	Після педагогічного експерименту	достовірність
1.	Ведення м'яча по прямій на дистанції 30 м, с.	8,1±0,6	7,4±0,3	p<0,05
2.	Удари по м'ячу у задану ціль після ведення, рази	6,7±0,4	8,0±0,4	p<0,05
3.	Удари по нерухомому м'ячу, м	17,0±1,0	20,0 ±1,0	p<0,05

Зміст тренувального процесу визначається змістом змагальної діяльності, ігровими змагальними діями та умовами їх ефективного виконання. Взаємозв'язок тренувальної і змагальної діяльності забезпечується за допомогою інтегративної підготовки, вищою формою якої є навчальні, контрольні та змагальні ігри (Панчук, & Ковальчик, 2013). Названі ігри дають змогу максимально реалізувати тренувальні ефекти технічної та інших сторін спортивної підготовки в цілісній змагальній діяльності. Саме тому, було проведено аналіз змагальної діяльності футболістів з вадами зору. Ми проаналізували результати виступу команди України на чемпіонаті світу 2017 року після застосування розробленої методики. У змаганнях брало участь 5 команд, команда України посіла 1 місце. Після аналізу результатів було визначено кращого голкіпера серед всіх учасників Чемпіонату світу і на третьому місці був

наш спортсмен – Олександр Гетьманов кількість забитих голів в якого склали 6 з 14 забитих на змаганнях (табл. 3). Високі результати збірної команди України в змаганнях найвищого рангу вказує на ефективність застосування методики підготовки спортсменів з вадами зору.

Висновки. В результаті аналізу змагальної діяльності футболістів з вадами зору. Визначено кращого голкіпера серед всіх учасників Чемпіонату світу і на третьому місці був наш спортсмен Олександр Гетьманов кількість забитих голів в якого склали 6 з 14 забитих на змаганнях. Високі результати збірної команди України в змаганнях найвищого рангу вказує на ефективність застосування методики підготовки спортсменів з вадами зору. При тестуванні технічного елементу ведення м'яча по прямій на дистанції 30 м середнє значення результату становило 8,1 с до початку експерименту, а після його закінчення – 7,4 с.

Таблиця результатів на змаганнях Чемпіонату Європи 2017 з фут залу серед спортсменів з вадами зору

Країна	Кількість ігор	Перемоги	Нічия	Поразки	Забиті голи	Пропущені голи	Різниця	Бали
Ukraine	4	3	1	0	14	6	+8	10
France	4	2	0	2	16	25	-9	6
Turkey	4	2	0	2	14	17	-3	6
Great Britain	4	1	2	1	14	6	+8	5
Spain	4	0	1	3	10	14	-4	1

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у розробці програми з футболу для спортсменів з вадами зору, яка буде застосовуватись тренерами «центрів інваспорту».

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Коваленко, І. М. (2017). Ефективність впливу розробленої методики на техніко-тактичну підготовку воротарів у фут залі. *Зб. наук.праць Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2, 84-86
- Костюкевич, В. М. (2014). *Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту)*. Вінниця: Планер.
- Костюкевич, В. М., Шамардін, В. М., Воронова, В. І., & Догадайло, В. Г. (2015). *Футбол: навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву та шкіл вищої спортивної майстерності*. Київ: Республіканський науково-методичний кабінет.
- Николаенко, В. В. (2014). Тренерувальний процес в системі багаторічної підготовки юних футболістів: порівняльний аналіз. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова*, 3 (46) 14. 51-58.
- Ніколаенко, В. В. (2013). Системний підхід до розробки проблеми оптимізації багаторічної підготовки футболістів. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*, 1. 16–20.
- Панчук, Т., & Ковальчик, Р. (2013). Оцінка структури гри та змагальних навантажень у міні-футболі як важливий чинник для раціональної побудови тренувального процесу та профілактики спортивних травм. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова*, 5 (30). 185-190
- Панчук, Т., & Левандовський, О. (2011). Особливості профілактики травматизму у міні-футболі, *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова*, 11, 166-169.
- Полулященко, Ю. М. (2012). *Соціальна інтеграція людей з обмеженими можливостями засобами фізичної культури і спорту в умовах регіонального реабілітаційного середовища*: автореф. дис. канд. пед. наук, Луганськ, 20.
- Таможанская, А. В. (2016). Заняття міні-футболом в качестве мотивації к двигательной активности студенток младших курсов вузов. *Проблеми формування здорового способу життя дітей і молоді та шляхи їх вирішення: матеріали тез доповідей V*

Міжнарод. наук.- практ. конф. факул. фіз. вих. (21-22.04.2016 р.). Харків: ХГПА, 98-103

Таможанська, Г. В. (2016). Психологічні складові засобів міні-футболу в стимулюванні рухової активності студенток університетів. *Вісник запорізького університету Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць, Запоріжжя : КПУ, 47 (100), 363–367.*

Таможанська, Г. В., & Школа, О. М. (2016). Обґрунтування програми позааудиторних занять міні-футболом студенток університетів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 4, 35–41.*

Стаття надійшла до редакції: 28.09.2018 р.

Опубліковано: 01.11.2018 р.

Аннотация. Чхайло Н.Б., Кравченко И.Н., Гладов В.В. *Усовершенствование технической подготовки футболистов сборной Украины слабовидящих. Цель:* изучение и совершенствование методики технической подготовки футболистов с недостатками зрения и ее влияние на повышение результатов соревновательной деятельности спортсменов. **Материал и методы:** в исследовании приняли участие спортсмены сборной области и сборной Украины различной квалификации (кандидаты в мастера спорта и мастера спорта), которые были однородны по возрасту (20-25 лет), стаж занятия (4-5 лет). Проводилось педагогическое тестирование, осуществлялся анализ соревновательной деятельности, проводился анализ данных специальной научно-методической литературы, применялись методы математической статистики. **Результаты** определено проблему, что за последние годы существенно увеличилось количество лиц, имеющих заболевания различных анализаторов (зрения и слуха). Одной из патологий, наиболее часто встречается, является нарушение зрения. В исследованной литературе не достаточное количество работ, посвященных совершенствованию тренировочного процесса футболистов с недостатками зрения, и отсутствуют данные о динамике результатов на спортивных соревнованиях международных и всеукраинских уровней. Установлено, что при тестировании технического элемента ведения мяча по прямой на дистанции 30 м среднее значение результата составляло 8,1 с до начала эксперимента, а после его окончания - 7,4 с. Согласно полученным результатам контрольного тестирования по ведению мяча с ударом по воротам, среднее значение результатов в группе составляло до внедрения разработанной методики - 6,7 с. По окончании эксперимента результаты статистически улучшились - 8,0 с. Проанализировали результаты выступления команды Украины на чемпионате мира 2017 после применения разработанной методики. В соревнованиях участвовало 5 команд, команда Украины заняла 1 место. **Выводы:** высокие результаты сборной команды Украины в соревнованиях самого высокого ранга указывает на эффективность применения методики подготовки спортсменов с нарушениями зрения.

Ключевые слова: футбол, техническая подготовка, ограниченные возможности, соревнования

Abstract. Chaylo N. B., Kravchenko I.N., Gladov V.V. *Improving the technical training of the Ukrainian national team of the visually impaired. Purpose:* to study and improve the technique of technical training of players with visual impairments and its impact on improving the results of competitive activities of athletes. **Material and methods:** athletes of the national team of Ukraine and the national team of different qualifications (candidates for masters of sports and sports masters) who were homogeneous by age (20-25 years), seniority (4-5 years) took part in the research. Pedagogical testing was conducted, an analysis of competitive activities was carried out, data analysis of special scientific and methodical literature was carried out, methods of mathematical statistics were used. **Results:** In our country, one of the most effective ways to achieve these goals is to involve such people in sports. In recent years, the number of people with various

analyzers (eyesight and hearing) has increased significantly. One of the most common pathologies is vision impairment. In the investigated literature, there is not enough work on improving the training process of vision-impaired players, and there is no data on the dynamics of results at sports competitions at international and all-Ukrainian levels. the problem has been determined that in recent years the number of people with various analyzers (eyesight and hearing) has significantly increased. One of the most common pathologies is vision impairment. In the investigated literature, there is not enough work on improving the training process of vision-impaired players, and there is no data on the dynamics of results at sports competitions at international and all-Ukrainian levels. It was established that when testing a technical element of ball driving in a straight line at a distance of 30 m, the average result of the result was 8.1 s before the start of the experiment, and after its ending - 7.4 seconds. According to the results of the control test for ball-to-goal impact, the average score in the group was up to the implementation of the developed method – 6,7 seconds. At the end of the experiment, the results were statistically improved - 8.0 s. Analyzed the results of the Ukrainian team's statement at the 2017 World Championship after the application of the developed methodology. 5 teams participated in the competitions, the team of Ukraine took the 1st place. **Conclusions:** high results of the national team of Ukraine in competitions of the highest rank indicates the effectiveness of the use of training techniques for athletes with visual impairment.

Keywords: football; technical preparation; limited possibilities; competitions

References

- Kovalenko, I. M. (2017). Efektyvnist' vplyvu rozroblenoj metodyky na tehniko-taktychnu pidgotovku vorotariv u fut zali. *Zb. nauk.prac' Fizychna kul'tura, sport ta zdorov'ja nacii'*. 2, 84-86
- Kostjuevych, V. M. (2014). *Teorija i metodyka sportyvnoi' pidgotovky (na prykladi komandnyh igrovyh vydiv sportu)*. Vinnycja: Planer.
- Kostjuevych, V. M. Shamardin, V. M., Voronova, V. I., & Dogadajlo, V. G. (2015). *Futbol: navchal'na programa dlja dytjacho-junac'kyh sportyvnyh shkil, specializovanyh dytjacho-junac'kyh sportyvnyh shkil olimpijs'kogo rezervu ta shkil vyshhoj' sportyvnoi' majsternosti*. Kyi'v: Respublikans'kyj naukoivo-metodychnyj kabinet.
- Nykolaenko, V. V. (2014). Trenyrovochnyj process v systeme mnogoletnej podgotovky junyh futbolystov: sravnytel'nyj analiz. *Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova, K. : Vyd-vo NPU im. M. P. Dragomanova*, 3 (46) 14. 51-58.
- Nikolajenko, V. V. (2013). Systemnyj pidhid do rozrobky problemy optymizacii' bagatorichnoi' pidgotovky futbolistiv. *Teorija i metodyka fizychnogo vyhovannja i sportu*, 1. 16–20.
- Panchuk, T., & Koval'chuk, R. (2013). Ocinka struktury gry ta zmagal'nyh navantazhen' u mini-futboli jak vazhlyvyj chynnyk dlja racional'noi' pobudovy trenoval'nogo procesu ta profilaktyky sportyvnyh travm. *Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova, K. : Vyd-vo NPU im. M. P. Dragomanova*, 5 (30). 185-190
- Panchuk, T., & Levandovs'kyj, O. (2011). Osoblyvosti profilaktyky travmatyzmu u mini-futboli, *Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova, K. : Vyd-vo NPU im. M. P. Dragomanova*, 11, 166-169.
- Poluljashhenko, Ju. M. (2012). *Social'na integracija ljudej z obmezhenymy mozhhlyvostjamy zasobamy fizychnoi' kul'tury i sportu v umovah regional'nogo reabilitacijnogo seredovyshha: avtoref. dys. kand. ped. nauk*, Lugans'k, 20.
- Tamozhanskaja, A. V. (2016). Zanjatyja myny-futbolom v kachestve motyvacyy k dvygatel'noj aktyvnosti studentok mladshyh kursov vuzov. *Problemy formuvannja zdorovogo sposobu zhyttja ditej i molodi ta shljahy i'h vyrishennja: materialy tez dopovidej V Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. fakul. fiz. vyh. (21-22.04.2016 r.)*. Harkiv: HGPA, 98-103
- Tamozhanska, G. V. (2016). Psychologichni skladovi zasobiv mini-futbolu v stymuljuvanni ruhovoij' aktyvnosti studentok universytetiv. *Visnyk zaporizhs'kogo universytetu Pedagogika formuvannja tvorchoj' osobystosti u vyshhij i zagal'noosvitnij shkolah : zb. nauk. prac', Zaporizhzhja : KPU*, 47 (100), 363–367.
- Tamozhanska, G. V., & Shkola, O. M. (2016). Obg'runtuvannja programy pozaaudytornyh zanjat'

mini-futbolom studentok universytetiv. *Pedagogika, psihologija ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannja i sportu*, 4, 35–41.

Відомості про авторів:

Чхайло Микола Борисович: *доцент; Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка: вул. Роменська, 87, 40009. Україна.*

Чхайло Николай Борисович: *доцент; Сумской государственной педагогический университет имени А.С.Макаренко: ул. Роменская, 87,40009, Украина.*

Nikolay Chaylo: *Phd (Physical Education and Sport), Senior Lecturer; Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenka: Romenskaya str. 87, Sumy, 40009, Ukraine.*

<http://orcid.org/0000-0002-4446-2122>

E-mail: iraskripka1986@gmail.com

Кравченко Ігор Миколайович: *старший викладач; Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка: вул. Роменська, 87, 40009. Україна.*

Кравченко Игорь Николаевич: *старший преподаватель; Сумской государственной педагогический университет имени А.С.Макаренко: ул. Роменская, 87,40009, Украина.*

Igor Kravchenko: *Phd (Physical Education and Sport), Senior Lecturer; Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenka: Romenskaya str. 87, Sumy, 40009, Ukraine.*

<https://orcid.org/0000-0003-4715-4130>

E-mail: igorkravchenko2020@gmail.com

Гладов Володимир Васильович: *старший викладач; Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка: вул. Роменська, 87, 40009. Україна.*

Гладов Владимир Василевич: *старший преподаватель; Сумской государственной педагогический университет имени А.С.Макаренко: ул. Роменская, 87,40009, Украина.*

Vladimir Gladov: *Phd (Physical Education and Sport), Senior Lecturer; Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenka: Romenskaya str. 87, Sumy, 40009, Ukraine.*

<https://orcid.org/0000-0003-1567-2785>

E-mail: vladimirgladov2020@gmail.com